

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

(найменування центрального органу управління освітою, власник)

Методи наукових досліджень у спорті

(назва навчальної дисципліни)

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки магістрів

(назва рівня вищої освіти)

спеціальності 017 Фізична культура і спорт

(шифр і назва спеціальності)

(Шифр за ОПП _____)

Навчальна програма з дисципліни «Методи наукових досліджень у спорті» для студентів за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.
ІХ с. (факультет спорту), ХІ с. (факультет ПК ПП ПЗО).

Розробник: д.фіз.вих., проф. Бріскін Ю.А.

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри теорії спорту та фізичної культури

Протокол від “28”серпня 2018 року № 1

Завідувач кафедри теорії спорту та фізичної культури

_____
(підпис)

(Бріскін Ю.А.)
(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни “Методи наукових досліджень у спорті” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів спеціальності 017 Фізична культура і спорт.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є методи наукових досліджень на філософсько-методологічному, теоретичному та експериментально-емпіричному рівнях.

Міждисциплінарні зв’язки: загальна теорія підготовки спортсменів, олімпійський спорт, професійний спорт, фізіологія спорту, біохімія спорту, соціологія та ін.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Загальна методологія наукових досліджень

Змістовий модуль 2. Організація та проведення наукового дослідження

Змістовий модуль 3. Оформлення наукової роботи

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Методи наукових досліджень у спорті” є формування у магістрантів спеціальних знань та методичних навичок науково-дослідної роботи.

Значення дисципліни в системі підготовки висококваліфікованих спеціалістів обумовлюється не лише сукупністю необхідних для магістра знань і професійних вмінь, але й сприянням усвідомленню особливостей своєї майбутньої діяльності, що потенційно пов’язана з науково-дослідною роботою.

1.2. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: закономірності побудови наукового дослідження, сучасні методи та методики отримання наукової інформації про стан тренуваності кваліфікованих спортсменів з урахуванням структури і змісту змагальної діяльності.

вміти: визначати засоби і методи наукових досліджень відповідно до завдань наукового дослідження у різних видах спортової діяльності; організувати наукове дослідження; аналізувати отриману науково-методичну інформацію і розробляти рекомендації стосовно корекції навчально-тренувального процесу; оформлювати результати наукових досліджень у вигляді статей, доповідей та їх тез, а також магістерської роботи.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години / 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна методологія наукових досліджень

Тема 1. Загальна методологія наукової роботи

Значення наукових досліджень в Олімпійському та професійному спорті. Наукове вивчення як основна форма наукової роботи. Загальна схема наукового дослідження. Організація творчої діяльності. Робота над статтями та доповідями.

Тема 2. Технологія наукової роботи

Вибір теми наукової роботи. Аналіз літератури і практики. Формулювання теми наукової роботи. Постановка мети та визначення завдань. Формулювання гіпотези. Складання плану роботи. Методи добору фактичних матеріалів. Методи емпіричного дослідження. Методи, що використовуються на емпіричному та теоретичному рівнях. Методи теоретичного дослідження. Розробка плану дослідження. Підбір досліджуваних. Вибір методів дослідження. Вивчення літературних джерел. Складання огляду літератури. Самоперевірка відповідності матеріалів роботи нормативним вимогам.

Змістовий модуль 2. Організація та проведення наукового дослідження

Тема 3. Організація і проведення педагогічного спостереження.

Педагогічні спостереження як метод наукового дослідження. Характерні ознаки педагогічних спостережень. Позитивні та негативні риси педагогічного спостереження як методу наукового дослідження. Види педагогічних спостережень. Проблемне спостереження. Тематичне спостереження. Попереднє спостереження. Основне (стандартизоване) спостереження. Включене спостереження. Невключене спостереження. Відкрите спостереження. Приховане спостереження. Безперервне спостереження. Дискретне спостереження. Особливості проведення педагогічних спостережень в Олімпійському та професійному спорті.

Тема 4. Організація і проведення педагогічного експерименту.

Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження. Особливості педагогічного експерименту як методу наукового дослідження. Експериментальні фактори. Причинні експериментальні фактори. Наслідкові експериментальні фактори. Супутні фактори. Зрівнювані фактори. Спонтанні фактори. Організація педагогічного експерименту. Види педагогічного експерименту. Констатуючий педагогічний експеримент. Перетворюючий педагогічний експеримент. Природничий педагогічний експеримент. Модельний педагогічний експеримент. Лабораторний педагогічний експеримент. Відкритий педагогічний експеримент. Прихований педагогічний експеримент. Абсолютний педагогічний експеримент. Порівняльний педагогічний експеримент. Послідовний педагогічний експеримент. Паралельний педагогічний експеримент.

Тема 5. Організація і проведення соціологічного дослідження

Поняття документу. Друковані документи. Рукописні документи. Суспільні документи. Особисті документи. Офіційні документи. Природні документи. "Провоквані" документи. Діючі документи. Архівні документи. Відбір документів для подальшого аналізу. Фронтальний відбір документів. Вибірковий відбір документів. Аналіз документів. Традиційний аналіз документів. Формалізований аналіз документів. Аналіз щоденників тренерів і спортсменів. Спостереження і його роль у спортивній соціології.

Опитування як метод збору первинної соціальної інформації. Анкетування як метод збору первинної соціальної інформації. Види анкетування. Суцільне анкетування. Вибіркове анкетування. Особисте анкетування. Групове анкетування. Індивідуальне анкетування. Заочне анкетування. Поштове анкетування.

Роздавальне анкетування. Побудова анкети. Вступна частина. Основна частина. Демографічна частина. Класифікація питань анкети. Безумовні питання. Умовні питання. Відкриті питання. Закриті питання. Питання з віялом відповідей. Питання, які відображають зміст відповідей. Напівзакриті питання. Прямі питання. Побічні питання. Фільтруючі питання. Контрольні питання. Загальні правила складання анкети. Перевірка анкети. Інтерв'ю як метод збору первинної соціальної інформації. Бесіда як метод збору первинної соціальної інформації. Поняття соціального експерименту. Специфіка соціального експерименту. Умови проведення соціального експерименту.

Змістовий модуль 3. Оформлення наукової роботи

Тема 6. Основні вимоги до оформлення наукової роботи.

Вимоги до змісту наукової роботи. Загальні вимоги до оформлення наукової роботи. Подання текстового матеріалу. Правила подання ілюстрацій. Правила подання таблиць. Загальні правила подання формул. Загальні правила цитування та посилання на використані джерела. Оформлення списку використаних джерел. Правила оформлення додатків.

Композиція наукової роботи. Зміст. Перелік умовних позначень. Вступ. Розділи основної частини. Загальні висновки. Бібліографічний список. Додатки. Допоміжні покажчики. Рубрикація тексту. Абзаци. Підрозділи основного тексту. Розділи основного тексту. Прийоми викладення наукових матеріалів. Послідовний виклад матеріалу. Цілісний виклад матеріалу. Вибірковий виклад матеріалу. Робота над остаточним варіантом рукопису. Мова і стиль наукової роботи. Засоби логічного зв'язку матеріалу. Спеціальні терміни. Фразеологія наукової мови. Синтаксис наукової мови. Мовно-стилістичне оформлення роботи.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Ашмарин Б. А. Теория и методика педагогических исследований в физическом воспитании : пособие для студ., асп. и препод. / Ашмарин Б. А. – Москва : Физкультура и спорт, 1978. – 233 с.
2. Богуславська В. Напрями застосування новітніх інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту / Богуславська Вікторія, Бріскін Юрій, Пітин Мар'ян // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2017. – № 2. – С. 16–20.
3. Оцінювання психофізіологічних станів у спорті : монографія / Георгій Коробейніков, Євген Приступа, Леся Коробейнікова, Юрій Бріскін. – Львів : ЛДУФК, 2013. – 311 с. – ISBN 978-966-2328-59-2.
4. Електронна система моделювання просторових рухів спортсмена / Бріскін Ю. А., Корягін В. М., Голяка Р. Л., Блавт О. З. // Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні і спорті : матеріали VIII Міжнар. наук. конф. – Харків, 2012. – С. 19–22.
5. Педагогічний експеримент : навч. посіб. для студ. пед. ВНЗ / Євдокимов В. І., Гавриш І. В., Агапова Т. П., Олійник Т. О. – Харків : ОВС, 2001. – 148 с.

6. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень Вищої атестаційної комісії України. – 2007. – № 6. – С. 9–17.

7. Пономаренко Л. А. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня : метод. поради / Л. А. Пономаренко. – Київ : Толока, 2001. – 80 с.

Допоміжна:

1. Брискин Ю. А. Портативная электронная система тестирования уровня развития способности к удержанию статического равновесия студентами специальных медицинских групп / Ю. А. Брискин, О. З. Блавт // Ученые записки : сб. рец. науч. тр. – Минск, 2014. – С. 173–179.

2. Брискин Ю. А. Технологическое обеспечение тестового контроля статической силовой выносливости / Брискин Ю. А., Блавт О. З. // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения : сб. материалов XXXII Междунар. науч.-практ. конф., 29 авг. 2013 г. – Новосибирск, 2013. – С. 213–217.

3. Євдокимов В. І. Методика проведення педагогічного порівняльного експерименту / Євдокимов В. І., Гавриш І. В. // Педагогіка і психологія: зб. наук. пр. ХДПУ. – Харків : ХДПУ, 1998. – Вип. 5. – С. 32–36.

4. Пітин М. П. Теоретична підготовка як предмет досліджень у спорті / М. П. Пітин, Ю. А. Бріскін // Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та туризму : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. – Запоріжжя, 2013. – С. 176–177.

Інформаційні ресурси інтернет:

1. Мультимедійне забезпечення лекцій та семінарських занять.

2. *Отраслевая библиотека по физической культуре и спорту* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.sportedu.ru/>

3. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

4. *Национальный государственный университет физической культуры, спорта и здоровья имени П. Ф. Лесгафта* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lesgaft-notes.spb.ru/>

5. Журнали:

Наука в олимпийском спорте [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sportnauka.org.ua/>

Фізична активність, здоров'я, спорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sportscience.ldufk.edu.ua/index.php/fazis>
та ін.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання:

1. перевірка конспектів самопідготовки;

2. опитування на семінарах;
3. написання творчої та аналітичної робіт
4. залік

Залікові вимоги з дисципліни

1. Значення наукових досліджень в Олімпійському та професійному спорті.
2. Загальна схема наукового дослідження.
3. Робота над статтями та доповідями.
4. Аналіз літератури і практики.
5. Вибір теми та визначення завдань наукового дослідження.
6. Розробка гіпотези та плану дослідження.
7. Підбір досліджуваних.
8. Вибір методів дослідження.
9. Вивчення літературних джерел.
10. Складання огляду літератури.
11. Педагогічні спостереження як метод наукового дослідження.
12. Види педагогічних спостережень.
13. Проблемне та тематичне спостереження.
14. Попереднє та основне (стандартизоване) спостереження.
15. Включене та невключене спостереження.
16. Відкрите та приховане спостереження.
17. Безперервне та дискретне спостереження.
18. Програма педагогічного спостереження.
19. Педагогічний експеримент як метод наукового дослідження.
20. Експериментальні фактори.
21. Причинні та наслідкові експериментальні фактори.
22. Зрівнювані та спонтанні фактори.
23. Організація педагогічного експерименту.
24. Види педагогічного експерименту.
25. Констатуючий та перетворюючий педагогічний експеримент.
26. Природничий педагогічний експеримент.
27. Модельний педагогічний експеримент.
28. Лабораторний педагогічний експеримент.
29. Відкритий та прихований педагогічний експеримент.
30. Абсолютний та порівняльний педагогічний експеримент.
31. Послідовний та паралельний педагогічний експеримент.
32. Програма педагогічного експерименту.
33. Поняття документу.
34. Друковані та рукописні документи.
35. Суспільні та особисті документи.
36. Офіційні та природні документи.
37. Діючі та архівні документи.
38. Аналіз документів.
39. Спостереження і його роль у спортивній соціології.
40. Опитування як метод збору первинної соціальної інформації.

41. Анкетування як метод збору первинної соціальної інформації.
42. Види анкетування.
43. Класифікація питань анкети.
44. Інтерв'ю як метод збору первинної соціальної інформації.
45. Бесіда як метод збору первинної соціальної інформації.
46. Соціальний експеримент.
47. Композиція наукової роботи.
48. Прийоми викладення наукових матеріалів.
49. Цілісний та вибірковий виклад матеріалу.
50. Засоби логічного зв'язку матеріалу.
51. Загальні вимоги до оформлення наукової роботи.
52. Загальні вимоги до оформлення тексту.
53. Загальні вимоги до табличного матеріалу і рисунків.
54. Загальні вимоги до списку літератури.